

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА**

БУЛАГА КОСТЯНТИН МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 379.821.026-053.2:793.3(043.3)

**ДИДАКТИЧНІ УМОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ДИТЯЧОГО
ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ**

13.00.09 – теорія навчання

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Полтава – 2020

Дисертація є рукописом.

Робота виконана в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Гриньова Марина Вікторівна,
декан природничого факультету Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Лещенко Марія Петрівна,
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, провідний науковий співробітник відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій;

доктор педагогічних наук, професор
Осадченко Інна Іванівна,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.

Захист відбудеться 24 грудня 2020 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 44.053.03 у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка за адресою: вул. Остроградського, 2, ауд. № 208, м. Полтава, 36003.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці імені М. А. Жовтобрюха Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36003) та на офіційному web-сайті закладу за покликанням: <http://pnpu.edu.ua>.

Автореферат розіслано 23 листопада 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. А. Семеновська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Глобалізаційні та євроінтеграційні процеси в Україні, демократичні перетворення в соціально-політичному, економічному, культурно-мистецькому житті детермінують масштабні трансформації в сучасному культурно-освітньому просторі, що посилює відповідальність вітчизняних закладів позашкільної освіти за результати освітньої діяльності. У зв'язку з цим особливого значення набуває модернізація вітчизняної системи позашкільної освіти, пріоритетом якої є вільний гармонійний розвиток особистості, художньо-естетичне виховання та соціалізація, формування її загальної культури, соціально-громадського досвіду, створення умов для творчого, інтелектуального, мистецького, духовного і фізичного розвитку вихованців тощо. Одним із головних напрямів її удосконалення є пошуки нових підходів у царині хореографічної освіти підрастаючого покоління як чинника формування їхньої національної свідомості, розвиток та підтримка обдарованих, здібних, талановитих дітей, які прагнуть пізнати мистецтво танцю.

З-поміж важливих аспектів хореографічної освіти заслуговують дослідження дидактичні засади організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу в закладах загальної освіти та позашкільної освіти, що є актуальним у контексті модернізації національної системи освіти, забезпечення умов для задоволення освітніх і культурних потреб дітей та молоді. Це посилює вимоги до особистості викладача (балетмейстера) у дитячому хореографічному колективі, його можливості використовувати набутий професійний досвід у практичній творчій діяльності згідно з універсальними мистецькими, загальнолюдськими художньо-естетичними цінностями та світоглядними позиціями, володіти засобами організації ефективної навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Доцільність дослідження такої проблеми підтверджено державним курсом України на реформування шкільної та позашкільної освіти, що задекларовано й відбито в законодавчих актах і нормативних документах: Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про позашкільну освіту» (2000 р., зі змінами від 2018 р.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. (2012 р.), Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексна програма художньо-естетичного виховання в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах (2004 р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016 р.) та ін. Зазначені документи передбачають вирішення завдань, спрямованих на те, щоб сучасні заклади загальної та позашкільної освіти стали осередками виховання справжньої духовності, плекання творчої особистості, виховання молоді людини, що характеризується високою загальною та емоційно-естетичною культурою. З іншого боку, вони слугують підґрунтям для вдосконалення хореографічної освіти, зокрема, підвищення ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Посилення значущості професійної компетентності керівника дитячого хореографічного колективу в школі чи позашкільному освітньому закладі в теорії навчання зумовлене усвідомленням важливості того, що організувати успішну навчальну діяльність вихованців дитячого хореографічного колективу, керувати

творчим процесом може лише той фахівець, який уособлює індивідуальні якості педагога, балетмейстера, організатора, вихователя, духовного наставника та тьютора у процесі опанування мистецтвом хореографії, і водночас, володіє потужним дидактичним інструментарієм для здійснення своїх професійних обов'язків. З огляду на це, перед педагогами-хореографами постає важливе завдання щодо опанування сучасними формами, методами, засобами організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Фундаментальний аналіз феномену хореографічної освіти представлено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців: Л. Андрощук, Г. Березова, В. Богута, Л. Блок, А. Ваганова, Є. Валукін, О. Вайнфельд, Ю. Вітрянський, О. Голдрич, Ю. Гончаренко, Л. Гусаченко, П. Коваль, Б. Колногузенко, Л. Масол, Т. Повалій, В. Рагозіна, П. Фриз, Г. Чекетті та ін.

Теоретичні аспекти та методику роботи з хореографічним колективом вивчали Н. Бугаєць, В. Волчукова, В. Годовський, Р. Голденберг, Є. Горшкова, Б. Колногузенко, Н. Корисько, О. Ліманська, Я. Лосакевич, М. Марсель, М. Марушка, М. Пінчук, Л. Савчин, А. Тараканова, О. Тіщенко, Р. Теперек, С. Шалапа, А. Шевчук, Б. Шієр-Янік та ін.

Організаційно-педагогічні засади роботи балетмейстера з колективом ґрунтовно досліджували А. Глушковський, Р. Захаров, Л. Маркевич, І. Мостова, В. Нікітін, А. Самохвалова, С. Філатов та ін.; питання теорії та методики класичного танцю – А. Ваганова, Є. Валукін, С. Васірук, С. Ключова, М. Марушка, А. Мессерер, П. Стецьків, М. Тарасов, Л. Цветкова; теоретико-методичні особливості викладання народно-сценічного танцю – І. Мостова, Н. Тарасова, Н. Чашечнікова; специфіку роботи дитячого хореографічного колективу – О. Бурля, О. Мартиненко, І. Тригуб, С. Тригуб та ін.

У дидактичному контексті процес навчання хореографії дітей різних вікових категорій розкрито з позиції дидактичних принципів у системі хореографічного виховання, що висвітлено в студіях К. Зозулі, В. Карпенко, І. Карпенко, С. Стручкової та ін.. Важливим методологічним орієнтиром для дослідження слугують також наукові напрацювання у царині дидактики, які ґрунтовно вивчали В. Андреев, Ю. Бабанський, В. Бондар, В. Блінов, О. Березюк, О. Власенко, М. Галатюк, Ю. Галатюк, М. Гриньова, О. Жданова-Неділько, Н. Кононец, М. Лещенко, В. Максименко, І. Малафійк, О. Малихін, Г. Онкович, І. Осадченко, Л. Перетяга, О. Савченко, А. Самодрин, А. Цина, Н. Шиян та ін.

Проте аналіз науково-педагогічних та методичних праць показав, що проблема організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу не була предметом спеціального дослідження та становить недостатньо досліджений сегмент у галузі дидактики.

Вивчення наукових джерел, нормативних документів, аналіз практичного досвіду роботи викладачів (балетмейстерів) виявило, що традиційний підхід до організації навчальної діяльності вихованців дитячих хореографічних колективів не враховує можливості сучасних інноваційних освітніх технологій, які б підвищили результативність процесу опанування дітьми різних вікових категорій мистецтва танцю.

Аналіз теорії й практики досліджуваної проблеми дозволив виявити низку *суперечностей* між:

- значними науковими напрацюваннями у царині теорії й методики роботи з хореографічним колективом та недостатнім застосуванням педагогічних інновацій для реалізації дидактичних цілей у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу;

- узагальненими підходами до процесу організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу та реальними потребами викладачів (балетмейстерів) у формуванні успішного хореографічного колективу;

- необхідністю удосконалення процесу організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу та відсутністю для цього науково обґрунтованих дидактичних умов.

Актуальність проблеми, її соціальна значущість, недостатня теоретична й практична розробленість та необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження «**Дидактичні умови організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу**».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за темою «Саморегуляція успішної навчально-виховної діяльності студентської та учнівської молоді» (номер державної реєстрації 0118U004309).

Тему дисертації затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 2 від 24.09.2015 р.) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 8 від 15.12.2015 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

- 1) на основі аналізу наукової літератури уточнити сутність та структуру навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу;

- 2) виявити принципи, форми, методи та засоби навчання хореографії, які зумовлюють специфіку роботи викладачів (балетмейстерів) з вихованцями дитячого хореографічного колективу;

- 3) визначити критерії, показники та рівні ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу;

- 4) обґрунтувати, експериментально перевірити ефективність дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Об'єкт дослідження – процес навчання хореографії вихованців дитячого хореографічного колективу.

Предмет дослідження – дидактичні засади організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що ефективність навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу підвищиться, якщо забезпечити реалізацію таких дидактичних умов: мета навчально-виховного процесу в дитячому хореографічному колективі повинна мати особистісний смисл і забезпечувати позитивну мотивацію дітей до вивчення танцювального репертуару; удосконалення змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу; застосування у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу технології ситуації успіху; орієнтація на формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу за допомогою технології кайдзен.

Для розв'язання поставлених завдань і перевірки гіпотези було використано комплекс таких **методів дослідження**: *теоретичних* – аналіз наукової літератури і нормативних документів, синтез, порівняння, узагальнення і систематизація одержаних даних із метою зіставлення різних поглядів науковців щодо проблеми організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, уточнення поняття «навчальна діяльність вихованців дитячого хореографічного колективу», визначення структурних компонентів навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, для з'ясування специфіки роботи викладачів (балетмейстерів) з вихованцями дитячого хореографічного колективу; моделювання – для побудови моделі реалізації дидактичних умов; *емпіричних* – педагогічне спостереження, бесіда, інтерв'ю у фокус-групах, педагогічне опитування, тестування, педагогічний експеримент – для експериментальної перевірки ефективності дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу; *математичної статистики* – для кількісно-якісного аналізу одержаних результатів дослідження і доведення їх статистичної достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі *вперше*: визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено дидактичні умови (мета навчально-виховного процесу в дитячому хореографічному колективі повинна мати особистісний смисл і забезпечувати позитивну мотивацію дітей до вивчення танцювального репертуару; удосконалення змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу; застосування у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу технології ситуації успіху; орієнтація на формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу за допомогою технології кайдзен); розроблено модель реалізації дидактичних умов, яка поєднує методологічно-цільовий, організаційно-процесуальний та діагностико-результативний блоки.

Удосконалено дидактико-технічне забезпечення навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Уточнено сутність поняття «навчальна діяльність вихованців дитячого хореографічного колективу».

Конкретизовано компонентну структуру навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу (мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та

рефлексивно-суб'єктний компоненти), критерії, показники і рівні ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Подальшого розвитку набули наукові положення компетентнісного підходу, принципи та дидактичний супровід організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, технології кайдзен та ситуації успіху у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробленні програми індивідуальних занять з вихованцями дитячого хореографічного колективу, навчальної програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Театру народного танцю «Барви» Полтавської дитячої музичної школи №1 (10 років навчання), методичних рекомендацій щодо організації діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі, навчально-методичного посібника «Розмай вуличних передирок», електронного посібника «Організація діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі», Навчального каналу Костянтина Булаги на YouTube. Матеріали дисертації можуть бути використані в освітньому процесі хореографічних шкіл, хореографічних відділень початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, гуртків, шкіл естетичного виховання, груп художніх колективів, ансамблів танцю тощо, для розроблення посібників, підручників, методичних матеріалів, інноваційних засобів навчання хореографії, післядипломної освіти і підвищення кваліфікації педагогів-хореографів, викладачів (балетмейстерів), а також для проведення науково-педагогічних досліджень.

Основні результати дисертації впроваджено в освітній процес Полтавського Палацу дитячої та юнацької творчості (довідка № 01-27/59 від 02.06.2020 р.), Обласного центру народної творчості та культурно-освітньої роботи Полтавської обласної ради (довідка № 0-13/59 від 21.05.2020 р.), Малої академії мистецтв імені Раїси Кириченко (довідка № 78 від 11.06.2020 р.), Полтавської дитячої музичної школи №1 імені П. І. Майбороди (довідка № 86 від 03.07.2020 р.).

Особистий внесок автора у працях написаних у співавторстві полягає в обґрунтуванні наукових засад використання технології кайдзен у процесі формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу [4].

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження узагальнено й висвітлено у доповідях на таких науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Формальна і неформальна освіта у вимірах педагогіки добра Івана Зязюна» (Полтава, 2018), The 3rd International scientific and practical conference «Eurasian scientific congress» (Barca, 2020), «Сучасний рух науки» (Дніпро, 2020), «Неперервна педагогічна освіта: стан, проблеми, перспективи» (Умань, 2020), «Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах» (Дніпро, 2020), «Сучасний вимір психології та педагогіки» (Львів, 2020), «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXVII Каришинські читання) (Полтава, 2020); *всукраїнських* – «Інформаційне суспільство: глобальний та національний виміри змін» (Полтава, 2015), «Управління навчально-виховним процесом нової української школи в контексті реформи впровадження інклюзивної освіти в Україні» (Полтава, 2020), «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»:

доступність, діалог, динаміка» (Полтава, 2020). Основні положення й результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2015–2020 рр.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи відображено в 16 публікаціях (15 – одноосібних), із них: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 – у закордонному виданні, 10 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (297 найменувань, зокрема 21 – іноземними мовами), 12 додатків (обсяг 81 сторінка). Загальний обсяг дисертації становить 343 сторінки, основний текст – 218 сторінок. Робота містить 26 таблиць, 35 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність зазначеної проблеми, доцільність її розв'язання; відбито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами дослідної роботи; сформульовано мету, окреслено завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження; обґрунтовано наукову новизну й практичне значення; подано відомості про апробацію; представлено інформацію про публікації за темою дисертації, її структуру й обсяг.

У *першому розділі* **«Організація навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу як дидактична проблема»** визначено суть та структуру навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу; розкрито принципи, методи, засоби та форми навчання хореографічного мистецтва вихованців дитячого хореографічного колективу.

За результатами аналізу наукової літератури встановлено, що організація навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу має міждисциплінарний характер, розглядається переважно в галузі хореографії, методики викладання хореографії, методики роботи з хореографічним колективом, теорії і методики хореографічної роботи з дітьми як інтегральна якість розвитку хореографічної освіти й важливий чинник управління процесом навчання дітей і юнацтва мистецтву танцю та здійснюється за такими напрямками: узагальнення різних теоретичних положень щодо визначення суті поняття дитячого хореографічного колективу, його структури, класифікації видів (О. Голдрич, П. Горголь, О. Мартиненко, М. Марушка та ін.); обґрунтування науково-методичного контексту феномену навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу (Н. Бугаєць, В. Волчукова, С. Зубатов, М. Пінчук, П. Фриз, Н. Чашечнікова та ін.); дослідження проблеми хореографічної роботи з дошкільнятами (Г. Березова, К. Зозуля, О. Мартиненко, А. Шевчук та ін.); визначення теоретико-практичних засад організації діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі (А. Глушковський, Р. Захаров, Л. Маркевич, І. Мостова,

В. Нікітін, А. Самохвалова, С. Філатов та ін.); розкриття специфіки роботи дитячого хореографічного колективу (О. Бурля, О. Мартиненко, І. Тригуб, С. Тригуб).

З'ясовано, що дитячий хореографічний колектив є найбільш усталеним дитячим об'єднанням у шкільних та позашкільних освітніх закладах, яке функціонує на базах палаців, центрів дитячої творчості, будинків культури, мистецьких шкіл та шкіл естетичного виховання і має на меті навчання дітей та юнацтва (вихованці дитячого хореографічного колективу) мистецтву танцю.

На основі аналізу понять «діяльність», «дитячий хореографічний колектив», «навчання» як двостороннього процесу, що передбачає цілеспрямовану діяльність викладача (балетмейстера) та вихованця дитячого хореографічного колективу через педагогічну взаємодію, обґрунтовано суть поняття «навчальна діяльність вихованців дитячого хореографічного колективу», що витлумачене через специфічний вид цілеспрямованої діяльності по оволодінню системою хореографічних знань як інформації, що підлягає опануванню, хореографічних умінь та навичок як способів діяльності, досвіду хореографічної творчості та емоційно-морального сприйняття хореографічних творів. У структурі навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу виокремлено такі компоненти: *мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-суб'єктний*.

Мотиваційний компонент характеризує мотивованість вихованця дитячого хореографічного колективу до навчальної діяльності; *цільовий компонент* відбиває процес постановки мети, її деталізації та завдань, спрямованих на оволодіння системою хореографічних знань, умінь та навичок; *діяльнісно-творчий компонент* характеризує процес набуття системи хореографічних умінь і навичок як сукупності способів здійснення виконавчої, імпровізаційної та творчої танцювальної діяльності, а також досвіду хореографічної творчості та емоційно-морального сприйняття хореографічних творів; *рефлексивно-суб'єктний компонент* віддзеркалює здатність до саморегуляції, уміння рефлексувати, швидко реагувати на поведінку оточуючих людей, швидко приймати правильні рішення у різних складних ситуаціях навчально-виховного, постановочно-творчого та фестивально-конкурсного етапах роботи колективу.

У процесі дослідження схарактеризовано принципи навчання хореографії вихованців дитячого хореографічного колективу, які є усталеними для побудови процесу навчання хореографії вихованців дитячого хореографічного колективу, закладаються кожним педагогом-хореографом у власні авторські програми та методики навчання хореографії і відбивають специфіку роботи викладачів (балетмейстерів) з вихованцями дитячого хореографічного колективу під час навчання мистецтву танцю: систематичності та послідовності; руху від простого до складного; наочності; поєднання вербальних і невербальних факторів впливу; свідомості; доступності; міцності знань; індивідуального підходу; поєднання традицій і новаторства; багаторазового повторення та варіативності; міжпредметних зв'язків; сенситивності; підвищення якості навчання; активізації творчої діяльності; гуманізації, демократизації та оптимізації педагогічного процесу; співвідношення усвідомленого та інтуїтивного способів пізнання; ампліфікації; природовідповідності; орієнтації на духовний розвиток вихованців у процесі

хореографічної діяльності; емоційного способу пізнання; розвитку свідомого ритмічного чуття; спрямованості на удосконалення підготовленості. Доведено, що їх зміст охоплює найбільш очевидні і взаємопов'язані проблеми організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, пов'язані зі складністю та полікомпонентністю досліджуваного феномена навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Проаналізовано програми занять дитячих хореографічних колективів, навчальні програми з позашкільної освіти групи дітей різної вікової категорії танцювальних клубів, практичний досвід викладачів (балетмейстерів), керівників хореографічних колективів, на підставі чого виявлено й схарактеризовано *форми* (класифіковано форми організації хореографічних занять за організацією і складом учнів, за видовою та цільовою спрямованістю), *методи* (метод показу, зразку, словесний метод, музичний супровід, ігровий метод змагання, метод виховання підсвідомої діяльності) та *засоби* організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу (слово педагога, музика, наочні та технічні засоби навчання, комп'ютер), які використовуються викладачами (балетмейстерами) у своїй роботі з вихованцями.

У *другому розділі* «Характеристика дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу» окреслено та схарактеризовано дидактичні умови, розроблено та науково обґрунтовано дидактико-технічне забезпечення навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, визначено методологічні засади дослідження (методологічні підходи, дидактичні та специфічні принципи організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу).

На підставі аналізу наукових праць (В. Андреев, Ю. Бабанський, М. Галатюк, Ю. Галатюк, М. Гриньова, Н. Кононец, О. Малихін, Л. Перетяга, С. Остапенко, О. Савченко, А. Цина, та інших науковців) у процесі проведення дослідження в межах теоретичних та практичних аспектів організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу з'ясовано суть поняття «дидактичні умови». Під дидактичними умовами організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу розуміються спеціально створені обставини процесу навчання, що є результатом цілеспрямованого вибору, конструювання та застосування елементів змісту, методів, форм навчання танцю, та сприяють музичному, пластичному, спортивно-фізичному, етичному і художньо-естетичному розвитку дітей.

Визначено необхідність формування таких дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу:

1) мета навчально-виховного процесу в дитячому хореографічному колективі повинна мати особистісний смисл і забезпечувати позитивну мотивацію дітей до вивчення танцювального репертуару;

2) удосконалення змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу;

3) застосування у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу технології ситуації успіху;

4) орієнтація на формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу за допомогою технології кайдзен.

У процесі проведеного аналізу наукових праць встановлено, що реалізація визначених дидактичних вимог має базуватися на низці методологічних підходів (особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, компетентнісний, культурологічний та креативний), дидактичних (систематичності та послідовності навчання, свідомості й активності, емоційності навчання, природовідповідності, культуровідповідності та наочності) та специфічних (інтеркультуралізму, концентрованої організації навчального матеріалу і навчального процесу, інтенсифікації навчання, етапності, енергетичної мотивації, діагностування, мультимедійності, неперервності та принципи кайдзен – безперервності вдосконалення, візуалізації, раціональності, стандартизації) принципів організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Комплексний аналіз джерельної бази й об'єктивно обґрунтоване використання теоретичних методів дослідження дали можливість з'ясувати, що *особистісно орієнтований підхід* в організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу представляє гармонійну єдність середовищного, здоров'язберезувального, психологічно-духовного та соціального аспектів, що сприяє реалізації особистісного потенціалу дитини та віднайденню у кожного вихованця дитячого хореографічного колективу балансу фонду його бажань і можливостей («хочу» і «можу»); *індивідуальний підхід* зумовлює організацію навчального процесу з урахуванням індивідуальних особливостей вихованців дитячого хореографічного колективу з метою створення сприятливих умов для реалізації їх пізнавальних можливостей, потреб та інтересів у галузі хореографії; *діяльнісний підхід* розкриває механізми, за допомогою яких особистісні та виконавські якості вихованців дитячого хореографічного колективу формуються найбільш плідно та результативно; *компетентнісний підхід* передбачає при розробці змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу урахування можливостей формування у них низки компетентностей: пізнавально-хореографічної, соціокультурної та хореографічно-творчої компетентності; *культурологічний підхід* зумовлює необхідність інтегрування до навчальних програм та концертно-репертуарних планів національної та світової культурної спадщини у галузі хореографічного мистецтва; *креативний підхід* визначає процес організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу не просто як навчання дітей мистецтву хореографії, а як цілеспрямовану творчо-пошукову, навчально-дослідницьку діяльність викладача (балетмейстера) у загальній навчальній діяльності вихованців, що сприяє формуванню креативної особистості успішного танцівника.

Визначено необхідність розроблення дидактико-технічного забезпечення навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу (дидактичний та технічний складники), під яким розуміється відеоканал YouTube як засіб навчання, наповнений відеоматеріалами навчального та загальноінформаційного змісту (відеозаписи занять, вправ, концертних номерів, виступів, корисне відео тощо) з використанням креолізованих медіатекстів для організації навчальної діяльності та інтерактивної взаємодії (Навчальний канал Костянтина Булаги).

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу» визначено критерії ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу; описано організацію педагогічного експерименту та подано аналіз експериментальних даних.

Послуговуючись ідеями В. Беспалька, С. Гончаренка, О. Мартиненко, Е. Панасенко, Н. Чашечнікової, А. Шевчук, Н. Шиян та інших науковців, розроблено критеріальну базу для оцінювання ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу: *мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-суб'єктний* критерії, їх показники і рівні (високий, середній, низький). *Мотиваційний критерій* відбиває ступінь мотивованість вихованця дитячого хореографічного колективу до навчальної діяльності; *цільовий критерій* фіксує ступінь сформованості у вихованців умінь постановки мети та завдань у процесі опанування мистецтвом хореографії; *діяльнісно-творчий критерій* відбиває ступінь набуття вихованцями системи хореографічних умінь і навичок; *рефлексивно-суб'єктний критерій* віддзеркалює ступінь сформованості у вихованців рефлексивних умінь.

Експериментальна програма здійснюваного дослідження передбачала імплементацію в навчально-виховний процес Полтавського Палацу дитячої та юнацької творчості, Обласного центру народної творчості та культурно-освітньої роботи Полтавської обласної ради, Малої академії мистецтв імені Раїси Кириченко, Зразкового аматорського колективу Театр народного танцю «Барви» визначених дидактичних умов. З цією метою розроблено модель реалізації дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, яка характеризується цілісністю й динамічністю, її складники мають власне функціональне призначення, взаємно впливають один на одного, перебувають у тісній взаємодії, спрямовані на досягнення поставленої мети, і слугує орієнтиром для проведення педагогічного експерименту. У структурі вказаної авторської моделі виокремлено *методологічно-цільовий, організаційно-процесуальний та діагностико-результативний* блоки (рис. 1).

Методологічно-цільовий блок моделі відбиває її мету – підвищення ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Мета реалізується через теоретико-методологічні підходи до організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу: особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, компетентнісний, культурологічний та креативний. Цей блок моделі детермінується не лише методологічними підходами, але й низкою дидактичних (систематичності та послідовності навчання, свідомості й активності, емоційності навчання, природовідповідності, культуровідповідності та наочності) та специфічних (інтеркультуралізму, концентрованої організації навчального матеріалу і навчального процесу, інтенсифікації навчання, етапності, енергетичної мотивації, діагностування, мультимедійності, неперервності та принципи кайдзен – безперервності вдосконалення, візуалізації, раціональності, стандартизації) умов, відповідно до яких необхідно будувати процес організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, ураховуючи компонентно-структурний склад досліджуваного феномена «навчальна діяльність вихованців

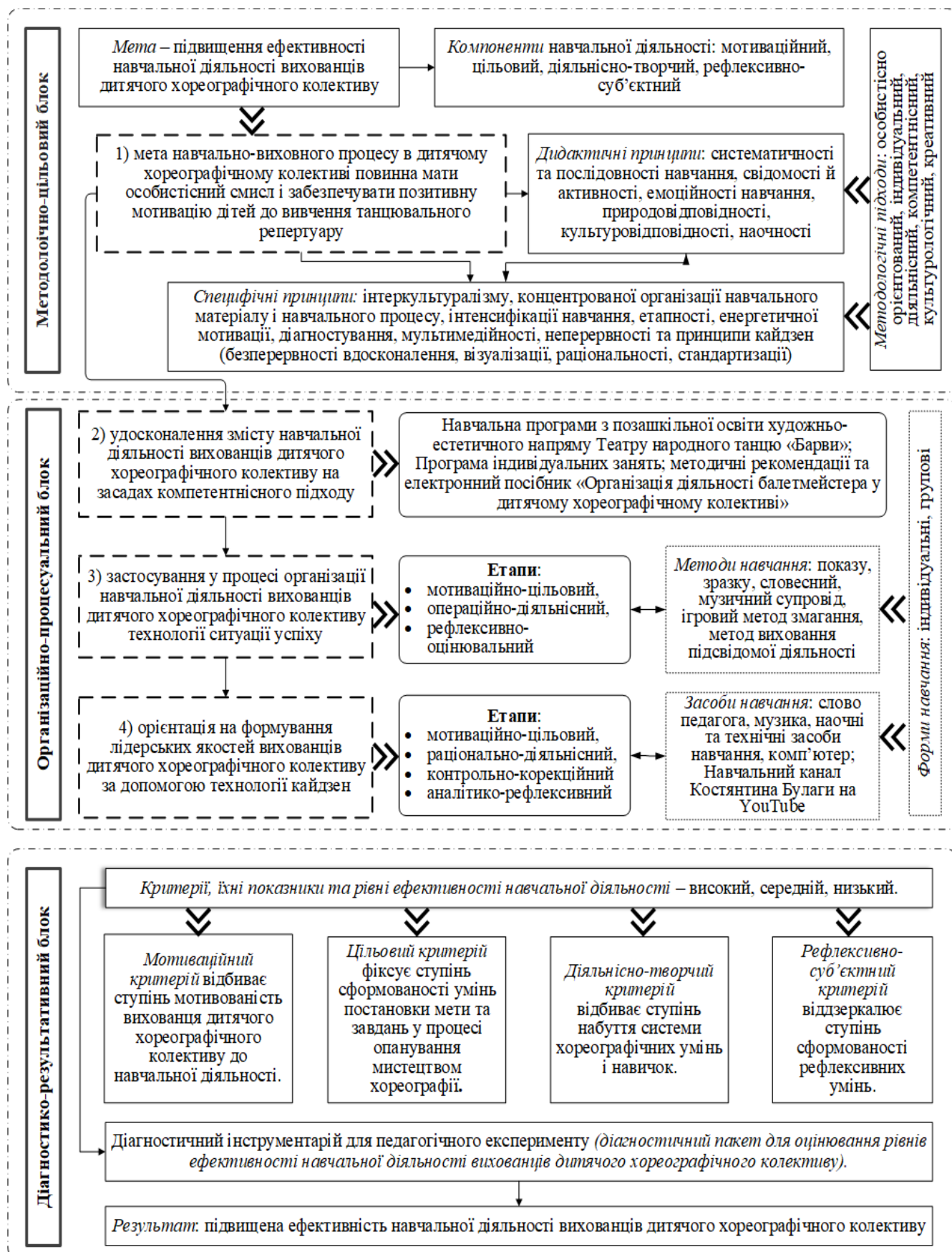

Рис. 1. Модель реалізації дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу

дитячого хореографічного колективу» (мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-суб'єктний компоненти). Цей блок моделі включає реалізацію першої дидактичної умови, оскільки мета навчально-виховного процесу в дитячому хореографічному колективі повинна мати особистісний смисл і забезпечувати позитивну мотивацію дітей до вивчення танцювального репертуару.

Організаційно-процесуальний блок моделі відбиває процес реалізації інших дидактичних умов, форми (колективні, індивідуальні, групові, індивідуально-групові, зведені), методи (показу, зразку, словесний, музичний супровід, ігровий метод змагання, метод виховання підсвідомої діяльності) та засоби (слово педагога, музика, наочні та технічні засоби навчання, комп'ютер; Навчальний канал Костянтина Булаги на YouTube) навчання вихованців мистецтву танцю. Зміст навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу реалізується через Навчальну програму з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Театру народного танцю «Барви»; програму індивідуальних занять. Для викладачів (балетмейстерів) для удосконалення навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу розроблено й упроваджено методичні рекомендації «Організація діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі» та електронний посібник «Організація діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі». Цей блок забезпечується технологією ситуації успіху (мотиваційно-цільовий, операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінювальний етапи) та кайдзен технологією (мотиваційно-цільовий, раціонально-діяльнісний, контроль-корекційний та аналітико-рефлексивний етапи), яка зорієнтована на формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу.

Діагностико-результативний блок моделі передбачає проведення проміжних і контрольних оцінювально-аналітичних процедур і досліджень, що визначають ефективність навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Даний блок поданий у вигляді критеріїв, показників і рівнів ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Цей блок містить діагностичний інструментарій для педагогічного експерименту – діагностичний пакет для оцінювання рівнів ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Результативний складник блоку – це очікуваний результат від реалізації дидактичних умов: підвищена ефективність навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Загалом, в експериментальній роботі взяли участь 219 вихованців (КГ1, КГ2, ЕГ1, ЕГ2) та 7 викладачів (балетмейстерів). Реалізація дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу відбувалася у процесі формувального експерименту та була спрямована на апробацію авторської моделі.

З метою апробації методологічно-цільового блоку моделі реалізації дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу для викладачів (балетмейстерів) було проведено семінар «Проблеми організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу» та практичний майстер-клас для викладачів

хореографічних відділень мистецьких шкіл Полтавської області, на яких було обговорено специфіку роботи балетмейстерів, мету, зміст, принципи, форми, методи та засоби навчання хореографії дітей.

Реалізація *першої дидактичної умови* організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, яка мала за мету надати особистісного смислу навчально-виховному процесу та забезпечувати позитивну мотивацію дітей до вивчення танцювального репертуару, була здійснена шляхом комплексної роботи викладачів (балетмейстерів) за такими векторами, як формування у вихованців усвідомленої потреби до опанування мистецтвом танцю, усвідомленої значущості для кожного феномену танцю, прагнення до прояву свого творчого потенціалу та бажання досягнути високих результатів; розвиток в учнів спроможності до самоаналізу; навчіння дітей цілевизначенню; забезпечення сприятливої емоційної атмосфери всередині колективу, привчання вихованців до взаємопідтримки та поваги один до одного (реалізація середовищного аспекту особистісно орієнтованого підходу). Застосовано в роботі з вихованцями словесний метод, сучасні медіа-ресурси, взаємовідвідування звітних концертів інших танцювальних гуртів міста Полтави, обговорення та аналіз переглянутих виступів; елементи підвищення мотивації (заохочення, похвала, особиста підтримка, проєктивні оповідання, конкретні приклади зі свого життя, а також з життя танцюристів, відомих хореографів тощо); вправи ігрового та сюжетного характеру (ігровий хоровод «Шум», вправа «Танець сніжинок і зайчиків» та ін.); дружня атмосфера занять, співпраця з батьками, виступи на конкурсах та фестивалях різних рівнів.

Апробація організаційно-процесуального блоку моделі передбачала реалізацію інших дидактичних умов, у ході чого було застосовано форми (індивідуальні, групові), методи (показу, зразку, словесний, музичний супровід, ігровий метод змагання, метод виховання підсвідомої діяльності) та засоби (слово педагога, музика, наочні та технічні засоби навчання, комп'ютер; Навчальний канал Костянтина Булаги на YouTube) навчання вихованців мистецтву танцю.

З метою реалізації *другої дидактичної умови*, мета якої полягає в удосконаленні змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу, здійснено модернізацію навчально-виховного процесу вихованців експериментальних груп за рахунок впровадження авторської програми індивідуальних занять з вихованцями вищого рівня Театру народного танцю «Барви» Полтавської дитячої музичної школи. Також розроблено та впроваджено до навчально-виховного процесу програму з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку Театру народного танцю «Барви» Полтавської дитячої музичної школи №1 (8 років навчання). Для вирішення мети та завдань програми, викладачі (балетмейстери) проводили заняття, клубну роботу, міні-лекції з хореографічного мистецтва, індивідуальні заняття, тренінги, цікаві вікторини, концерти, репетиції, екскурсії тощо. Використовувалися вище згадані методи та засоби навчання, навчальний контент Навчального каналу Костянтина Булаги на YouTube. Формами контролю за результативністю навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу в експериментальних групах були підсумкові та

відкриті заняття, академічні концерти, участь в конкурсах та фестивалях з хореографічного мистецтва різних рівнів, участь в концертах, під час яких викладачі (балетмейстери) здійснювали педагогічне спостереження. Для викладачів розроблено методичні рекомендації щодо організації діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі, електронний посібник «Організація діяльності балетмейстера у дитячому хореографічному колективі», сайти довідникового характеру, які містять матеріали за темами «Танці народів світу» та «Українські народні танці».

Зміст *третьої дидактичної умови* мав за мету упровадження технології створення на занятті хореографією ситуації успіху, що забезпечує вихованцям позитивний емоційний досвід, який спонукає їх до заняття танцями. Враховуючи визначену етапність технології ситуації успіху при організації навчальної діяльності вихованців хореографічного колективу (мотиваційно-цільовий, операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінювальний етапи), було реалізовано спільний алгоритм педагогічних дій для реалізації таких прийомів як «Сходи» або «Встань у стрій», «Даю шанс», «Сповідь», «Прямуй за нами», «Емоційний сплеск» або «Ти так високо злетів», «Обмін ролями», «Зараження» або «Де це бачено, де це чувано», «Єврика», «Навмисна помилка», «Лінія горизонту», «Зняття страху», «Авансування успішного результату», «Зараження», «Мобілізація активності або педагогічне вселяння», «Висока оцінка елемента», «Релаксація» тощо.

Реалізація *четвертої дидактичної умови* передбачала використання у навчально-виховному процесі експериментальних груп технології кайдзен як дидактичної технології формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу. Поетапна реалізація технології кайдзен (мотиваційно-цільовий, раціонально-діяльнісний, контроль-корекційний та аналітико-рефлексивний етапи) здійснювалася викладачами (балетмейстерами) при вивченні дисциплін «Народно-сценічний танець», «Віртуозні рухи в народній хореографії» та «Композиція та постановка танцю». Реалізаційний алгоритм технології кайдзен (Визначення мети, Кайдзен-питання, Дерево цілей, Фіксація питань, Ні – страху!, Аналіз результатів) презентовано пошукувачем на практичному майстер-класі для викладачів хореографічних відділень мистецьких шкіл Полтавської області (на базі Обласного методичного кабінету навчальних закладів мистецтва та культури, м. Полтава), а також під час майстер-класу «Технологія кайдзен у процесі формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу» для викладачів (балетмейстерів), які взяли участь у педагогічному експерименті. Окрім вище згаданих методів та засобів навчання, упроваджено метод кайдзен-питань та дерева цілей, які, разом з авторитетом педагога-хореографа, слугували орієнтиром для реалізації дидактичних та специфічних принципів організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Порівняльний аналіз динаміки рівнів ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу після упровадження моделі реалізації дидактичних умов засвідчив, що високий рівень ефективності навчальної діяльності в ЕГ1 зріс на 16,66 %, в ЕГ2 зріс на 16,67 %, а в КГ1 – лише на 3,34 %, у той час як в КГ2 змін не зафіксовано. Середній рівень ефективності в ЕГ1 та ЕГ2 зріс

на 12,50 % та 9,53 % відповідно, у той час як в КГ1 та КГ2 зафіксовано приріст лише на 3,34 % та 3,51 % відповідно. Низький рівень ефективності навчальної діяльності в ЕГ1 та ЕГ2 знизився на 29,16 % та 26,20 %, а в КГ1 та КГ2 – знизився лише на 6,67 % та 3,51 % відповідно.

На ґрунті здійсненого статистичного аналізу результатів діагностичного зрізу, отриманих у процесі дослідно-експериментальної роботи на момент її завершення, констатовано ефективність імплементації в освітній процес дитячих хореографічних колективів дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Доведенням доцільності та результативності дидактичних умов є зафіксована за використання методів математичної статистики (критерій Пірсона χ^2) позитивна статистично значуща динаміка рівня ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу в експериментальних групах. Висновок здійснюється на основі результатів емпіричного дослідження, організованого та проведеного як традиційний педагогічний експеримент, який поетапно здійснювався у природних умовах і передбачав реалізацію експериментальної моделі реалізації дидактичних умов, яка поєднує методологічно-цільовий, організаційно-процесуальний та діагностико-результативний блоки, спрямованої на забезпечення ефективності й результативності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Зафіксовано, що в обох експериментальних групах якісні та кількісні показники ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу після завершення формувального етапу експерименту значно вищі, ніж у контрольних групах, що засвідчує різнобічний позитивний вплив визначених дидактичних умов.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження підтвердили правомірність гіпотези, покладеної в його основу, та дали можливість сформулювати такі висновки.

1. На основі аналізу наукової літератури уточнено сутність та структуру навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Навчальну діяльність вихованців дитячого хореографічного колективу визначено як специфічний вид цілеспрямованої діяльності щодо оволодіння системою хореографічних знань (інформація, що підлягає опануванню) та навичок (способи діяльності), досвідом хореографічної творчості й емоційно-морального сприйняття хореографічних творів. У структурі навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу виокремлено такі компоненти: мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-суб'єктний.

2. Виявлено принципи (систематичність та послідовність, рух від простого до складного, наочність, поєднання вербальних і невербальних факторів впливу, міцність знань, індивідуальний підхід, поєднання традицій і новаторства, багаторазового повторення та варіативності, забезпечення міжпредметних зв'язків, сенситивність, активізація творчої діяльності, гуманізація, демократизація та оптимізації педагогічного процесу, співвідношення усвідомленого та інтуїтивного способу пізнання, орієнтація на духовний розвиток вихованців, емоційний спосіб пізнання, розвиток свідомого ритмічного чуття, спрямованість та удосконалення

підготовленості) які є усталеними для побудови процесу навчання хореографії вихованців дитячого хореографічного колективу, закладаються кожним педагогом-хореографом у власні авторські програми та методики навчання хореографії і відбивають специфіку роботи викладачів (балетмейстерів) з вихованцями дитячого хореографічного колективу під час навчання мистецтву танцю, форми (за організацією і складом учнів, за видовою та цільовою спрямованістю), методи (показ, зразок, словесний метод, музичний супровід, ігровий метод, змагання, виховання підсвідомої діяльності) та засоби (слово педагога, музика, наочні та технічні засоби навчання, комп'ютер) навчання хореографії, які зумовлюють специфіку роботи викладачів (балетмейстерів) з вихованцями дитячого хореографічного колективу.

3. Визначено критерії (мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-суб'єктний), їх показники і рівні (високий, середній, низький) ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Мотиваційний критерій відбиває ступінь мотивованість вихованця дитячого хореографічного колективу до навчальної діяльності. Цільовий критерій фіксує ступінь сформованості у вихованців умінь постановки мети та завдань у процесі опанування мистецтвом хореографії. Діяльнісно-творчий критерій відбиває ступінь набуття вихованцями системи хореографічних умінь і навичок. Рефлексивно-суб'єктний критерій віддзеркалює ступінь сформованості у вихованців рефлексивних умінь.

4. Обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, які на дефініційно-узагальнювальному рівні представлено у такому формулюванні: мета навчально-виховного процесу в дитячому хореографічному колективі повинна мати особистісний смисл і забезпечувати позитивну мотивацію дітей до вивчення танцювального репертуару; удосконалення змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу; застосування у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу технології ситуації успіху; орієнтація на формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу за допомогою технології кайдзен.

Експериментально доведено, що реалізація визначених дидактичних умов позитивно вплинула на ефективність навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Динаміка рівневих характеристик навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу свідчить про те, що відбулися позитивні зміни в експериментальній групі, а саме: на 16,66 % в ЕГ1 та 16,67% в ЕГ2 зросла кількість вихованців дитячого хореографічного колективу з високим рівнем ефективності навчальної діяльності; з середнім – збільшилася в ЕГ1 та ЕГ2 на 12,50 % та 9,53 % відповідно; водночас зменшилася кількість вихованців з низьким рівнем ефективності навчальної діяльності – в ЕГ1 та ЕГ2 відповідно на 29,16 % та 26,20 %. Процедура оцінювання ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу в експериментальних групах здійснювалася відповідно до розроблених критеріїв. Проведений порівняльний аналіз засвідчує позитивну динаміку змін за всіма розглянутими критеріями та показниками у

вихованців експериментальних груп, що надає достатні підстави стверджувати, що реалізація досліджуваних дидактичних умов дійсно забезпечує високий рівень ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Вірогідність результатів проведеної експериментальної роботи підтверджена непараметричним критерієм Пірсона χ^2 . Отже, є всі підстави вважати, що завдання дослідження виконано, а мету – досягнуто.

Результати експерименту засвідчують важливість вивчення питань організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, однак не вичерпують усіх аспектів проблеми й указують на перспективність подальшого наукового пошуку та практичного застосування дієвих інноваційних засобів, методів і форм підвищення ефективності навчання мистецтва танцю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Наукові статті у фахових (у т.ч. наукометричних) виданнях України

1. Булага К. Принципи навчання хореографії вихованців дитячого хореографічного колективу. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузів. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка / [ред.-упоряд.: М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич : Гельветик, 2020. Вип. 29, т. 1. С. 222–228.

2. Булага К. Експериментальна перевірка моделі реалізації дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [голов. ред. І. І. Демченко]. Умань : Візаві, 2020. Вип. 1 (21), ч. 2. С. 50–56.

3. Булага К. М. Удосконалення змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу на засадах компетентнісного підходу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки* : зб. наук. статей / Нац. пед. ун-т М. П. Драгоманова ; упоряд. Л. Л. Макаренко. Київ, 2020. Вип. СХХХХVII (147). С. 5–15.

4. Булага К. М., Кононець Н. В., Гриньова М. В. Технологія кайдзен у процесі формування лідерських якостей вихованців дитячого хореографічного колективу. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2019. № 2. С. 65–74.

5. Булага К. М. Компоненти навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки*. Херсон: ХДУ, 2020. Вип. 90. С. 28–32.

Наукові статті в зарубіжних виданнях

6. Булага К. М. Дидактико-технічне забезпечення навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Science Review: Open Access Peer-reviewed Journal*. RS Global Sp. z O.O., Warsaw, Poland, 2020. Vol. 4(31). P. 20–24.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Булага К. М. Культурно-виховний потенціал хореографічного мистецтва. *Інформаційне суспільство: глобальний та національний виміри змін*: матеріали наук.-

практ. інтернет-конф., м. Полтава, 25 травня 2015 р. Полтава : АКУП ПДАА, 2015. Режим доступу: <http://acup.poltava.ua/wp-content/uploads/2015/03/Булага-2015.pdf>

8. Булага К. М. Робота балетмейстера над композиційною побудовою твору. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формальна і неформальна освіта у вимірах педагогіки добра Івана Зязюна»*, м. Полтава, 5-6 березня 2018 року. Полтава : АСМІ, 2018. С. 32–33

9. Булага К. М. Технологія ситуації успіху у процесі організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *The 3-rd International Scientific and practical conference «Eurasian scientific congress»* (March 22-24, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020. P. 233–238.

10. Булага К. М. Принцип інтеркультуралізму при організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Сучасний рух науки: тези доповіді Х міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 2-3 квітня 2020 р. м. Дніпро, 2020 Т.1. С. 171–174.

11. Булага К. Методи організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Управління навчально-виховним процесом нової української школи в контексті реформи впровадження інклюзивної освіти в Україні* : матеріали Всеукраїнського форуму молодих науковців (учнів, студентів, магістрантів, аспірантів), м. Полтава, 16-17 квітня 2020 р. Полтава : Астроя, 2020. С. 60–62.

12. Булага К. Принцип неперервності при організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Неперервна педагогічна освіта: стан, проблеми, перспективи* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Умань, 24 квітня 2020 р. Умань : Візаві, 2020. С. 21–24.

13. Булага К. М. Розробка моделі реалізації дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. *Сучасний вимір психології та педагогіки: Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції*, м. Львів, 22-23 травня 2020 року. Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. С. 129–132.

14. Булага К. М. Специфіка роботи балетмейстера (на прикладі Театру народного танцю «Барви» Полтавської дитячої музичної школи № 1). *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доповіді I міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 28-29 травня 2020 р. м. Дніпро, 2020. Т.1. С. 147–150.

15. Булага К. М. Зміст хореографічної роботи з вихованцями дитячого хореографічного колективу. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVII Каршинські читання): матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Полтава, 28-29 травня 2020 р. Полтава : Астроя, 2020. С.158–159.

16. Булага К. М. Удосконалення змісту навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу: на прикладі програми занять народного художнього колективу ансамблю танцю «Барвінок». *Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка* : матеріали IV Всеукр.наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 17-21 лютого 2020 р. Полтава : КУЕП ПДАА, 2020. С.196–200.

АНОТАЦІЇ

Булага К. М. Дидактичні умови організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.09 – теорія навчання. – Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2020.

Дисертація є теоретико-експериментальним дослідженням дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Проаналізовано зміст і структуру навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, виокремлено її компоненти (мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий та рефлексивно-суб'єктний), схарактеризовано критерії, показники й рівні ефективності навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу.

Визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено дидактичні умови організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу. Розроблено модель реалізації дидактичних умов організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, яка поєднує методологічно-цільовий, організаційно-процесуальний та діагностико-результативний блоки.

Ключові слова: навчання, хореографія, навчальна діяльність, дитячий хореографічний колектив, вихованці, дидактичні умови, модель.

Булага К. Н. Дидактические условия организации учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.09 – теория обучения. – Полтавский национальный педагогический университет имени В. Г. Короленко. – Полтава, 2020.

Диссертация является теоретико-экспериментальным исследованием дидактических условий организации учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива.

Проанализированы содержание и структура учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива, выделены ее компоненты (мотивационный, целевой, деятельностно-творческий и рефлексивно-субъектный), охарактеризованы критерии, показатели и уровни эффективности учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива.

Определены, обоснованы и экспериментально проверены дидактические условия организации учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива. Разработана модель реализации дидактических условий организации учебной деятельности воспитанников детского хореографического коллектива, которая сочетает методологически-целевой, организационно-процесуальный и диагностико-результативный блоки.

Ключевые слова: обучение, хореография, учебная деятельность, детский хореографический коллектив, воспитанники, дидактические условия, модель.

Bulaga K. M. Didactic conditions of the organization of educational activity of pupils of children's choreographic collective. – Manuscript.

Dissertation for Candidate of Pedagogical Science Degree in 13.00.09 Specialty – theory of education. –Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University. – Poltava, 2020.

The dissertation is a theoretical and experimental study of the didactic conditions of the organization of educational activities of pupils of children's choreographic collective.

The content and structure of educational activity of pupils of children's choreographic collective are analyzed, its components (motivational, target, activity-creative and reflexive-subjective) are allocated, criteria, indicators and levels of efficiency of educational activity of pupils of children's choreographic collective are characterized.

The didactic conditions of the organization of educational activity of pupils of children's choreographic collective are defined, substantiated and experimentally checked. A model of realization of didactic conditions of organization of educational activity of pupils of children's choreographic collective is developed, which combines methodological-target, organizational-procedural and diagnostic-effective blocks.

The methodological and target block of the model reflects its purpose - to increase the effectiveness of educational activities of children of children's choreographic team, which is implemented through methodological approaches to the organization of educational activities of children of children's choreographic team, didactic and specific principles. This block of the model includes the implementation of the first didactic condition, because the purpose of the educational process in the children's choreographic team must have a personal meaning and provide positive motivation for children to study the dance repertoire.

The organizational and procedural block of the model reflects the process of realization of other didactic conditions, forms, methods and means of teaching pupils the art of dance. Its content consists of the Curriculum for extracurricular education of art and aesthetics of the Folk Dance Theater "Colors"; program of individual lessons; methodical recommendations "Organization of the choreographer's activity in the children's choreographic collective" and the electronic manual "The organization of the choreographer's activity in the children's choreographic collective". This block is based on the technology of the situation of success (motivational-target, operational-activity, reflexive-evaluative stages) and kaizen technology (motivational-target, rational-activity, control-corrective and analytical-reflexive stages), which is focused on the formation of leadership qualities of children. choreographic team.

The diagnostic-effective block of the model provides for the conduct of intermediate and control evaluation-analytical procedures and research that determine the effectiveness of educational activities of students of children's choreographic team. This block contains criteria, indicators and levels of efficiency of educational activity of pupils of children's choreographic collective, diagnostic tools for pedagogical experiment, the expected result from realization of didactic conditions.

The result of the model implementation is a positive dynamics in the levels of efficiency of educational activities of pupils of children's choreographic team.

Key words: training, choreography, educational activity, children's choreographic collective, pupils, didactic conditions, model.

Підписано до друку 16.11.2020 року.
Формат 60x90/16. Папір 80 г/м². Ум. друк. арк. 0,9.
Друк оперативний. Тираж 100 прим. Зам. № 190

*Видавець і виготовлювач Вищій навчальний заклад
«Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка»,
360000, м. Полтава, вул. Остроградського, 2*

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010*